

Benin lista vastaan Heikin lista

**Heikki Patomäki 12.3.2015
eduskunnan kansalaisinfossa**

Julkisen menonkäytön kerroin

- Avainkysymys: jos kerroin on yli 1, elvytys parantaa julkinen velka / BKT suhdetta.
- Esimerkiksi viiden miljardin lisävelka elvytykseen (konservatiivisia estimaatteja, ei työttömyyskuluja mukana):

Kerroin	Muutos kansantuot- teessa	Muutos verotuloissa	Muutos velan määrässä	Muutos velkasuh- teessa
0,5	2,5 miljardia euroa eli 1,2% BKT:sta	1,14 miljardia euroa	3,86 miljardia euroa	n. 1,2%
1,0	5 miljardia euroa eli 2,4% BKT:sta	2,28 miljardia euroa	2,72 miljardia euroa	n. 0%
2,0	10 miljardia euroa eli 4,8% BKT:sta	4,48 miljardia euroa	0,52 miljardia euroa	n. -2,5%

Kerroin ja sen arvo Suomessa 2015

- Työllistävä menonkäyttö: yksityinen kulutus lisääntyy kulutusalttiuden verran (esim. 0,95 → kerroin 20).
 - työttömilläkin kuitenkin tuloja...
- Ulkomaille valuua vajaa puolet.
- Kulutuksen tasaaminen yli ajan vähentää hetkellisiä kulutusvaihteluita; sama pätee julkisvaltaan.
- Kerroin suhdanneherkkä; investointien kerroin suurin.

Kerroin	Todennäköisyys kun oletetaan taantuma ja järkevä talouspolitiikka	Kertoimen suhdanneherkkyys	Kertoimen riippuvuus talouspolitiikasta
1,0-1,5	0,25	Suuri	25-30%
1,5-2,0	0,4	Suuri	25-30%
Yli 2	0,35	Suuri	25-30%

Oletetaan kerroin 1,7 ja verrataan:

- **Benin lista:** 2,610 miljardin euron leikkaukset valtion budjettiin.
- Säästöt syntyisivät mm. pienentämällä tulonsiirtoja → kohdistuvat kaikkein huonompiosaisten tuloihin.
- Kansantuote alenee 4 mrd.
- Verotulot pienenevät melkein kahdella miljardilla.
- Lisätyöttömyyden kustannukset vähintään satoja miljoonia per vuosi.
- Sama velkamäärä kuin ennen.
- Velkasuhde huononee edelleen.
- **Heikin lista:** 7,05 miljardia elvytykseen.
- Kansantuote kasvaisi melkein 12 miljardilla eurolla.
- Verotulot lisääntyisivät yli viidellä miljardilla.
- Työttömyys puoliksi → ainakin 2,5 miljardin säästöt.
- Sama absoluuttinen velkamäärä kuin ennen.
- Velkasuhde kääntyy selvään laskuun, koska talous kasvaa.
- Julkisten budjettien tilanne paranee merkittävästi: myös julkisia palveluja ja tulonsiirtoja voidaan kehittää.

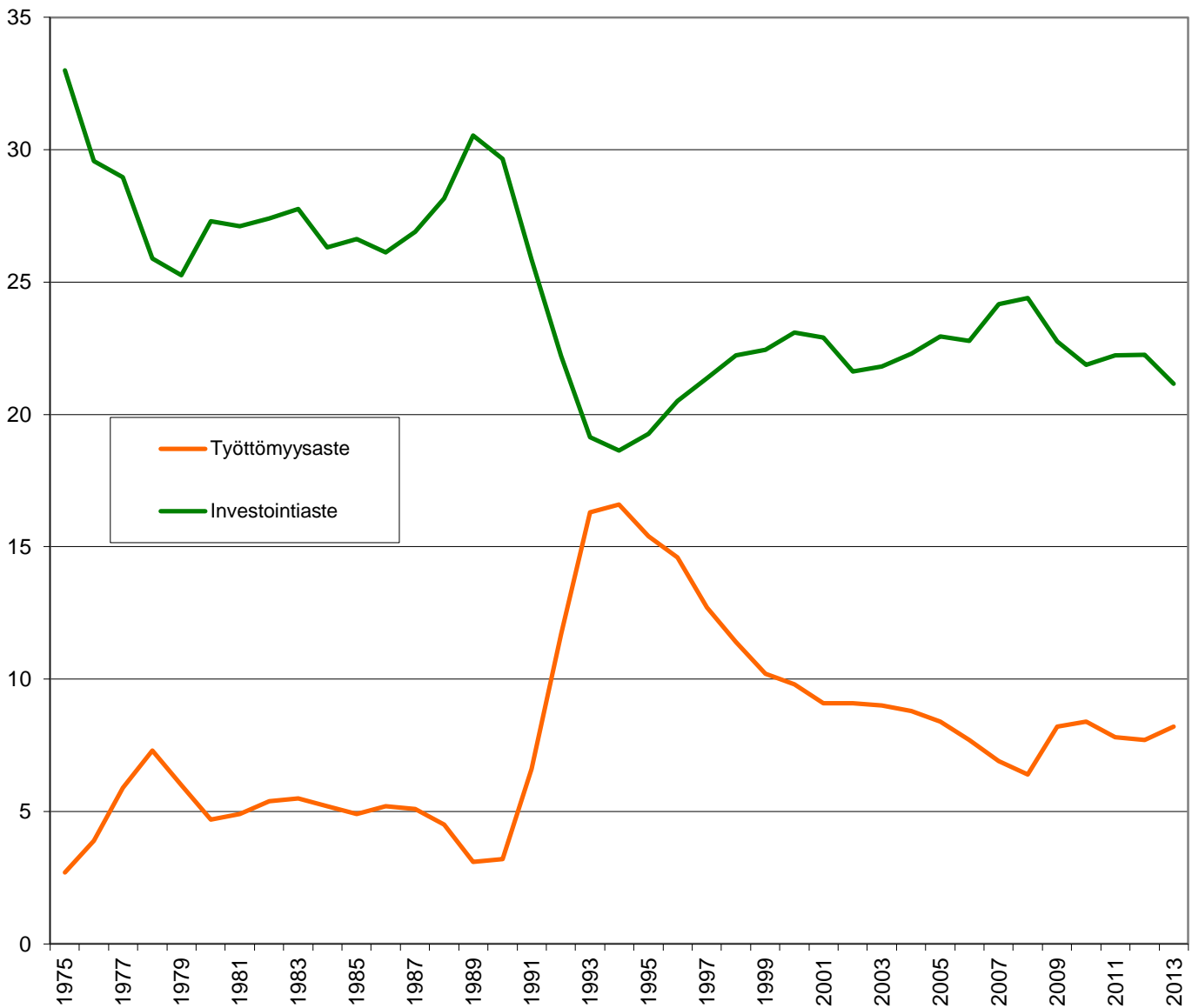
Hystereesi eli vaikutukset pidemmän aikavälin kasvuun

- Perusidea on, että järjestelmän tuotos ei riipu vain siitä, mitä siihen menee sisään juuri nyt, vaan tuotos riippuu historiasta eli siitä, mitä aiemmat "syötteet" ovat olleet.
- Lawrence Summers 1980-luvulla: työttömyyden lisääntymisellä voi olla pysyviä vaikutuksia.
- DeLongin & Summersin 2012: varsinkin pitkäaikainen työttömyys johtaa taitotietojen ja työmoraalin rapautumiseen & seurauksia verkostojen ja työmarkkinoilla pärjäämisen kannalta → syrjäytyminen.
- Tällaiset vahingot ovat helposti pysyviä ja ne alentavat talouden tulevaa tuotantokapasiteettia.
- Tällä perusteella DeLong ja Summers estimoivat, että hystereesiparametrin arvo olisi 0,0-0,2.

Julkisten investointien ohjelma ja hystereesi

- Työttömyyden pysyvät vahingot vain yksi näkökohta.
- Julkisten investointien avulla voidaan myös **luoda tulevaisuuden tuotantokapasiteettia**: uusia valmiuksia, taito-tietoja, laitteita, rakennuksia ja yhteiskunnan perusrakenteita.
- Elvytys rahoittaa itse itsensä jos:
 $(r-g)dD = (r-g)(1-t_m) \leq nmt$
- Kun velan korko on niin alhaalla kuin se on nyt, niin suorastaan naurettavan pienet kerroin- ja hystereesi-arvot riittävät tekemään julkisten investointien ohjelmasta kannattavan.
- Jos hystereesi on kesellä DeLongin ja Summersin esittämään haarukkaa eli 0,1 ja kertoimen arvo vain 0,5, niin silti investointiohjelma maksaa helposti itsensä takaisin.

Investointien keskeinen rooli teoriassa – ja käytännössä

Instituutiot ja investointien yhteiskunnallistaminen

- Investointien osittainen yhteiskunnallistaminen keskeisessä roolissa sekä suhdannetasaamisen että tulevaisuuden tuotantokapasiteetin rakentamisessa.
- 2010- ja 20-luvuilla pelkkä klassinen keynesiläinen ratkaisu ei riitä.
- Maan ”suhteellinen etu” on asia, jota koko ajan rakennetaan – ja joka voi rapautua.
- Maan **ja** maailmantalouden instituutiot määräävät menestymisen mahdollisuuksia.

Aktiivisen teollisuuspolitiikan tarve

- Vallitsevan eepin taantumien olosuhteissa investoinnit ovat alamaissa vallitsevan epävarmuuden ja huonojen näkymien vuoksi.
- Vuosikymmeniä jatkunut finansialisaatiokehitys on vähentänyt yritysten investointialttiutta.
- Omistajien ja sijoittajien vahva asema johtaa sellaiseen maailmantalouteen, jota hallitsevat vakiintuneet megayhtiöt; tällä vallalla on taipumusta olla konservatiivista / vallitsevia etuja suojelevaa.
- Rahan, varallisuuden ja vallan itseään vahvistava kasautuminen rapauttaa myös demokratiaa, mikä ajan myötä entisestään voimistaa omistajien ja yhtiöiden vallan kasvua.
- Kaikista näistä syistä demokraattisten liikkeiden ja julkisvallan pitää puuttua asiaan.

Kansallinen investointi- ja teollisuuspolitiikka

- On tärkeää yhdistää Keynesin oivallus kerroinvaikutuksesta Schumpeterin tulkintaan viimeaikaisesta kehityksestä ja Ungerin eksperimentalismiin.
 - yrittäjyys Schumpeterin mielessä ja demokraattiset kokeilut kulkevat käsi kädessä
- Parasta talouden elvytystä on kaikki sellainen, mikä tarkoittaa uuden kapasiteetin rakentamista.
 1. Perusrakenteet.
 2. Vakiintuneiden teollisuudenalojen edellytysten turvaaminen silloin kun niillä on tulevaisuutta maailmantaloudessa.
 3. Inhimilliset resurssit (tärkein kasvun selittäjä).
 4. Tulevaisuuden teknologiaryväkset & niihin kytkeytyvät suomalaiset ja Suomessa toimivat yritykset, osuuskunnat ja verkostot.

EU-rajoitteet ja mahdollisuudet

- Laajentavan talouspolitiikan positiiviset vaikutukset jäävät väistämättä pienemmiksi kun muualla noudatetaan supistavaa talouspolitiikkaa.
- Komissio ja luottoluokittajat täytyy vakuuttaa, että Suomen ottama lisävelka maksaa itsensä takaisin.
- Vaikka omaehtoinen talouspolitiikka toimii myös näissä olosuhteissa, pitää yrittää muuttaa ulkoisia ehtoja ja osallistua keynesiläis-tyyppisen eurooppalaisen ja maailman talouspolitiikan rakentamiseen.
- Ero eurosta ja budjettikurisopimuksista on myös yksi mahdollisuus (2019 jälkeen).

Maailmantalous

- Maailmankauppa mahdollistaa erikoistumisen siten, että kukin voi hyödyntää suurtuotannon etuja joillakin erityisalueilla ja siten edistää työn tuottavuuden kasvua.
- Kaupan lisävapauttaminen ei silti useinkaan edullista
 - nykyään kaupan "vapauttaminen" tarkoittaa usein vain megayhtiöiden riskien suojaamista ja niiden valta-aseman vahvistamista
- Vapaamarkkinautopia ei toimi myöskään globaalisti.
- Tarvitaan globaalikeynesiläistä maailman talouspolitiikkaa.
- Tuotanto ja markkinat voidaan järjestää laillisesti ja institutionaalisesti monin eri tavoin, myös globaalisti.

Suomalaisen toisin toimimisen laajempi merkitys

- Suomen kehitys riippuu kokonaisuuden kehityksestä, mutta omaehtoisella talouspolitiikalla saadaan silti tuloksia, samalla kun edistetään uudistuksia maailmantaloudessa.
- Mitä kauemmin maailmaa on yritetty muokata markkina-utopian kaltaiseksi, sitä huonompaa talouskehitys on ollut.
- Siksi on todennäköistä, että onnistuneet esimerkit toisin toimimisesta leviävät varsin nopeasti 2010-luvun loppupuolella ja 2020-luvulla.
- Siinä vaiheessa kun kunkin maan talouspolitiikan perusteita aletaan miettiä uusiksi, on tilanne otollinen myös parempien yhteisinstituutioiden rakentamiselle.
- Rakenteiden ja toimijoiden dialektiikka: yhden maan esimerkillä voi olla laajakantoisia seurauksia.

Heikin lista

1.Kohdennetaan 1,05 miljardia suoraan aiempien **leikkausten perumiseen** (palvelut ja tulonsiirrot).

2.Tuetaan julkista kulutusta ensimmäisenä vuonna 1,3 miljardilla eurolla, paljolti kuntien kautta. Illusoriset tehostamispyrkimykset hallinnollista yksikkökokoja kasvattamalla voidaan lopettaa ja huomio keskittää sisällöllisten toimien parantamiseen demokratian ja itsehallinnollisuuden pohjalta

3.Perusrakenneinvestointeihin suunnataan lisää 1,25 miljardia. Samalla arvioidaan kasautunut investointivaje ja suunnitellaan tulevien vuosien ohjelman pohjalta.

4.Parannetaan varhaiskasvatuksen, peruskoulun, ammattikoulutuksen ja yliopistojen rahoitusta kutakin 200-300 miljoonalla vuodessa, yhteensä 1,0 miljardia.

5.Kehitetään perinteisiä teollisuuden aloja ja suunnataan niitä tulevaisuuden tarpeisiin uusilla investoinneilla, 1,0 miljardia.

6.Pannaan alulle uusia teknologiaryppeitä ja niiden edellyttämää tutkimus- ja kehitystoimintaa. Tähän kuuluu, että edistetään siirtymistä kestäväan, uusiutuvaan ja hajautettuun energiatalouteen. Kehitetään uusiutuvan energian teknologioita ja tehdään niistä osa Suomen suhteellista etua maailmantaloudessa. 0,8 miljardia.

7.Tuetaan täystyöllisyystavoitetta työtakuulla ja aktiivisella työllistämis- ja uudelleen koulutusohjelmalla. 400 miljoonaa euroa.

8.Toteutetaan perustulo kahdessa vaiheessa niin, että lisäkustannukset verrattuna nykyiseen järjestelmään jäävät muutama sataan miljoonaan euroon vuodessa. Vuoden 1 kustannukset jäävät valmisteluun ja alustavaan kokeiluun, 50 miljoonaa.

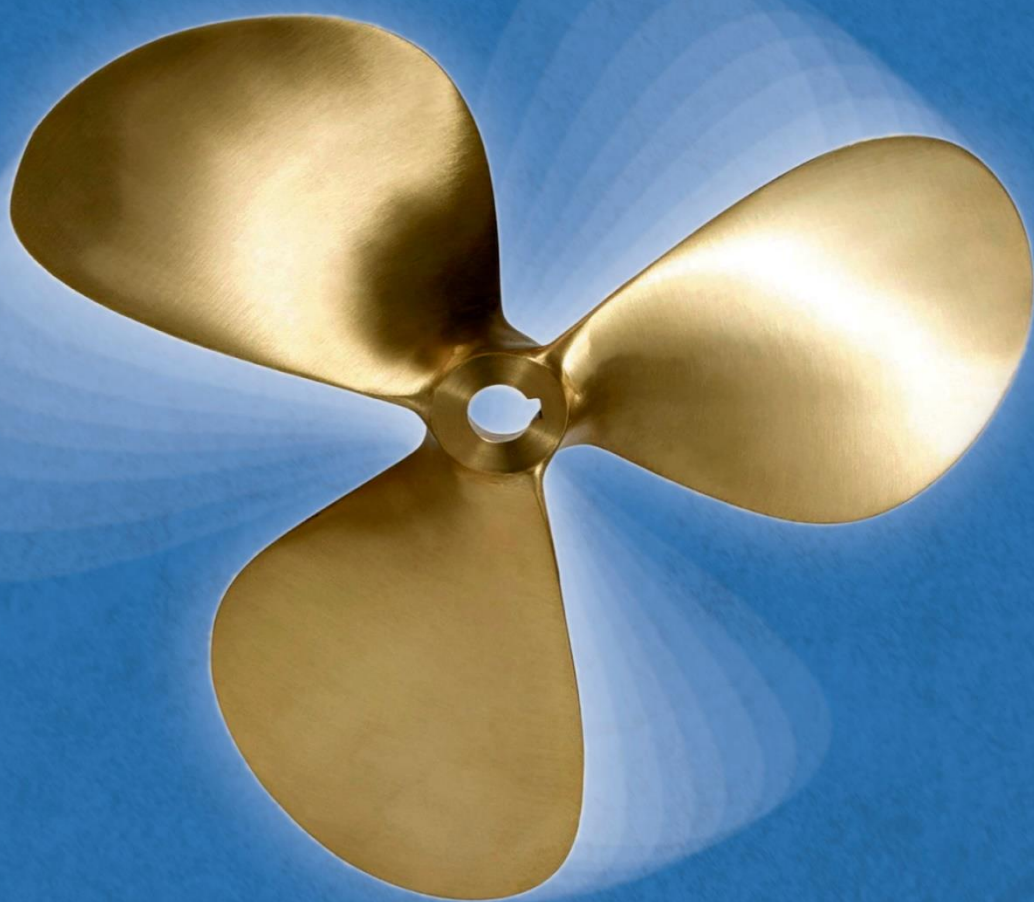
9.Toteutetaan rakenteellisia uudistuksia, joiden tarkoitus on edistää paitsi talouden dynamiikkaa niin ihmisten hyvinvointia ja demokratiaa. Sijoitetaan 100 miljoonaa euroa veronkierron torjumiseen, kansainvälisen veroparatiisitoiminnan lakkauttamiseen ja verotuksen ja lainsäädännön muuttamiseen siten, että tehdään markkinakilpailusta reilumpaa pienille yrityksille ja osuuskunnille.

10.Aletaan valmistella uutta yliopistolakia, joka perustuu tieteen ja taiteen vapauden, demokratian ja sivistyksen arvoille. **Tuetaan taloudellisesti niitä yliopistoja, jotka aktiivisesti ja nopeasti siirtyvät myös omista käytännöissään edistämään näitä arvoja.** 100 miljoonaa euroa.

H E I K K I P A T O M Ä K I

SUOMEN TALOUSPOLITIIKAN TULEVAISUUS

TEORIASTA KÄYTÄNTÖÖN

into